

Централізована бібліотечна система
Деснянського району
м. Києва

Бібліотека № 115 для дітей

**Видатний
дослідник
української
етнографії й
фольклору**

ОЛЕКСА ВОРОПАЙ

Біобібліографічний нарис

за проектом «Пам'ятай! Відроди! Збережи!»

для учнів середнього та старшого шкільного віку

Київ, 2018

ШАНОВНІ ДРУЗІ!

Біобібліографічний нарис **«Видатний дослідник української етнографії й фольклору – Олекса Воропай»** підготовлений за проектом **«Пам'ятай! Відроди! Збережи!»** та до **105-річчя від дня народження.**

Мета видання – висвітлення матеріалів про життєвий та творчий шлях українського етнографа і публіциста, який пережив складні випробування долі на чужині, але не зламався і залишив цікаві спогади–мемуари, які є безцінним джерелом життя наших земляків в еміграції.

Нарис має наступні розділи:

- Життєвий та творчий шлях
- Радимо прочитати

Посібник складено на основі літератури, що є у фондах бібліотек Деснянського району міста Києва, та матеріалів, відображених на web-сайтах Інтернету.

Видання розраховане на учнів середнього та старшого шкільного віку, а також тих, кого цікавить українська етнографія.

Укладач: Проценко А. М.

Відповідальна за випуск: Приходько Н. О.

Контактна інформація:

Адреса:

м. Київ, вул. Драйзера, 6.

e-mail:

library115@ukr.net

веб-сторінка:

<http://desnabib.kiev.ua>

<https://www.facebook.com/lybra115>

Життєвий та творчий шлях

Щедра на таланти земля Одещини, що подарувала світові чимало яскравих постатей українського національного духу, серед яких виділяється постать визначного вченого—етнографа **Олекси Івановича Воропая**.

В Україні постать видатного дослідника стала відомою лише на початку 90-х років ХХ століття після опублікування репринтного видання його етнографічного нарису *«Звичаї нашого народу»*, що вийшли в двох томах.

Воропай Олекса Олексій Іванович Воропай (літературний псевдонім *Олекса Степовий*) народився 9 листопада 1913 року у заможній родині в Одесі. Український біолог, етнограф і письменник, природознавець, фольклорист в еміграції.

Дитинство минуло в селі на Херсонщині. Батько хлопчика походив з аристократичного роду, коли владу захопили більшовики він був змушений емігрувати, залишивши родину у скрутному становищі.

Закінчивши сільськогосподарський технікум у 1933 році Олекса Воропай працював агрономом на Вінниччині, де його і застав Великий Голод. Спогади про ті часи Олексій проніс крізь усе життя і вже на чужині описав, що бачив на власні очі. Голодомор став болем його серця ще й тому, що у 1933 році померла мати хлопчика.

З 1937 року Олексій почав збирати фольклорні та етнографічні матеріали. Згодом вирушає до Москви, де вступає до сільськогосподарської академії, яку в 1940 році закінчує зі званням ученого агронома.

Після німецького вторгнення на територію СРСР в червні 1941 року Воропай переїхав на Північний Кавказ, а восени 1942 року повернувся в Україну і поселився в селі Вороновиці на Вінниччині.

У 1944 році разом з дружиною Вірою Олекса подався на Захід і дістався до Німеччини, де перебував в таборі для переміщених осіб, що нараховував понад 5 тис. осіб. Тут почались роки поневірянь митця.

В таборі «Зомме-Казерне» (Аугсбург) продовжив студії з етнографії і фольклору у філії Українського Вільного Університету (УВУ), діяльність якого була відновлена в

Воропай Олексій Іванович зі своєю дружиною Вірою

Мюнхені. Ці часи Воропай детально описав у книжці «В дорозі на Захід».

На початку березня 1948 року Воропай прибув до Сполученого Королівства (Англія), де спершу працював на фабриці в Олдхемі, потім на лондонській залізниці. Сам Воропай пробував себе і як громадський діяч. Був активним учасником з'їздів МУРу (мистецький український рух) в Аугсбурзі та Байройті, захищаючи етнографічні напрями в літературі.

Тут, у Великобританії, вчений зближується із Союзом українців, очолює там культурно-освітню секцію, дбає про створення музею та бібліотеки. Водночас митець налагоджує зв'язки з українським «Товариством інтелектуалістів», співпрацює з лондонським бюлетенем «Українська думка», до якого Воропай запропонував автобіографічне оповідання «Грицько Колиберда», уривки з книги «Пригоди Марка Чубатого».

З 1953 року до 1954 року – Воропай очолює редакцію цього тижневика.

У 1954–1955 роках очолює редколегію журналу «За єдність нації», де друкується разом з Н. Полонською-Василенко, П. Веселовським та іншими українськими діячами. Також друкувався на шпальтах часописів «Авангард», «Визвольний шлях», в перекладах на англійську мову – в «The Ukrainian Review».

1953 року О. Воропай видав у Лондоні невелику, трохи більше 40 сторінок, книжку «В дев'ятім крузі» – одне з перших у світі документальних свідчень про Голодомор 1932-1933 років.

Завдяки перевиданню 1954 року англійською мовою, робота стала широко відомою. Так, Роберт Конквест (англо-американський історик та письменник) у праці «Терор голодом» 37 разів посилався на книжку Воропая.

Продовжував студії і захистив дисертацію із слов'янської етнології на докторський ступінь від УВУ (Український вільний університет). Другий докторський ступінь за дисертацію із природничих наук отримав від УВУ в 1961 році.

В 1960 році діяч почав працювати у відділі міжбібліотечного абонементу урядового Департаменту науково–промислових досліджень.

В тому ж році подружжя Воропайв отримали посади старших науковців слов'янського відділу Національної науково-технічної бібліотеки в Лідсі. Дружина Воропая захистила в Лондонському університеті дисертацію про гетьмана Павла Скоропадського.

У вересні 1961 року, у зв'язку з переміщенням відділу міжбібліотечного абонементу урядового Департаменту науково–промислових досліджень до

селища Бостон-Спа (поблизу міста Лідс, графство Йоркшир) і перетворенням його на Національну науково-технічну бібліотеку (нині – частина Британської бібліотеки) Воропай переїхав до містечка Ведербі. Там працював у бібліотеці аж до виходу на пенсію у грудні 1978 року.

Помер видатний вчений **20 липня 1989 року** у місті Лідс, Англія, а через два роки в Україні побачила світ його головна праця «Звичаї нашого народу».

Олекса Воропай добре відомий в Україні як автор **«Звичаїв нашого народу»**, однак серед його творчого доробку є твори, майже не відомі сучасному українському читачеві. Серед них: *«Вогні в церкві»* (1946), *«Українські народні легенди»*, *«Ясир»* (1947) – про життя українців на примусових роботах у Німеччині, *«Українські народні приповідки»* (1952), *«Українські народні загадки»* (1954), *«В дорозі на Захід»*, повість *«Пригоди Марка Чубатого»* (1954), *«Звичаї нашого народу»* у двох томах (1958, 1966), англomовні видання: *«The Ninth Circle: Scenes from the Hunger Tragedy of Ukraine in 1933»* (1954), *«The Ninth Circle: In Commemoration of the Victims of the Famine of 1933»* (1983).

Праці вченого також перевидавалися в Україні, особливо нарис *«Звичаї нашого народу»* (близько 10 видань у 1991-2013).

Більшість цих книжок в Україні ніколи не друкувалися.

У 60–70 роки праці з етнології принесли визнання Олексі Воропаю не лише в середовищі української еміграції, а й у науковому світі Європи, його роботи друкували у США, Канаді, Франції, Німеччині, Англії.

Був членом таких наукових організацій:

- Інституту Біологів Великої Британії;
- Ботанічного Товариства Великої Британії;
- Королівського Інституту Антропологів (і Етнографів) Великої Британії;
- Доцент Кафедри Етнографії Українського Вільного Університету;
- Керівник секції Етнографії Української Вільної Академії Наук (УВАН) в Мюнхені.

Перу митця належать також численні літературні статті – *«Тарас Шевченко й ідея визволення України»*, *«Архип Тесленко, його літературна й етнографічна діяльність»*, *«Іван Франко як дослідник життя, культури й побуту селян і робітників»*, *«Іван Франко як етнограф і фольклорист»*.

Читаючи праці Олексі Воропая, разом з ним переживаємо сумніви, драми, трагедії, які йому, як і

багатьом іншим емігрантам, довелося пережити, залишивши свою Батьківщину і шукаючи щастя поза Україною. Пройшовши випробування долі, він не зламався, ні на хвилину не забуваючи про землю, яка його народила, знайшов себе у новому житті і став успішним вченим—європейцем.

Останні звістки про О. Воропая належать до 1968 року. Де зберігається нині архів вченого також невідомо. Його документи, підготовчі матеріали до невиданих праць, листування (листів і вітальних листівок нині відомо дев'ять) ще не вивчено.

Радимо прочитати:

Воропай, О. В дорозі на захід [Текст] : щоденник утікача : [передрук із журналу «Визвольний Шлях»] / О. Воропай. – Лондон : Українська Видавнича Спілка, 1970. – 281 с.

Воропай, О. Звичаї нашого народу [Текст] : етнограф. нарис / Олекса Воропай. – Київ : Оберіг, 1993. – 590 с.

Воропай, О. Звичаї – скарб українського народу [Текст] : [свята Введення, Катерини, День Андрія Первозванного, Калета, Варвари] // Чумацький шлях. – 2015. – № 3. – С. 27-30.

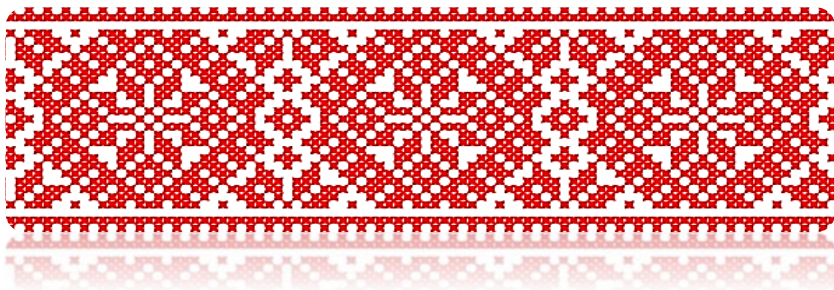
Воропай, О. Стрітєння [Текст] : [культура побуту, традиції] // Чумацький шлях. – 2015. – № 4. – С. 24-26.

Воропай, О. Український національний одяг [Текст] // Чумацький шлях. – 2017. – № 2. – С. 21-23.

Василюк, Ярослав. Воропай Олекса [Електронний ресурс] : [біографічна довідка] // Інтернет–енциклопедія «Українці в Сполученому Королівстві». – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://www.ukrainiansintheuk.info/ukr/02/woropayo-u.htm>, вільний (дата звернення: 03.10.2016). – Назва з екрану. – Мова укр.

Одарченко, П. В. Воропай Олекса [Електронний ресурс] : [біографічна довідка] // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текст. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=29877, вільний (дата звернення: 2016). – Назва з екрану. – Мова укр.

Олекса Воропай (Олексій Іванович Воропай) [Електронний ресурс] : [біографія] // Українські легенди. – Електрон. текст. – Режим доступу: http://www.ukrlegenda.org/oleksa_voropaj.php, вільний (дата звернення: 2013-2018). – Назва з екрану. – Мова укр.

*Якщо Ви хочете дізнатися
більше про традиції та звичаї українського
народу та його видатних представників,
завітайте до бібліотеки!*

Контактна інформація:

Адреса:

м. Київ, вул. Драйзера, 6.
Центральна районна бібліотека
ім. П. А. Загребельного;
Бібліотека № 115 для дітей

e-mail:

library115@ukr.net

веб-сторінка:

<http://desnabib.kiev.ua>
<https://www.facebook.com/lybra115>